

اولویت‌بندی سیاست‌های فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی و تبیین مدل

الهام ستاری^۱
ارسلان قربانی شیخ‌نشین^{۲*}
رضا سیمبر^۳

چکیده

هدف: موضوع «اولویت‌بندی سیاست‌های فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی و تبیین مدل» با هدف تبیین و اولویت‌بندی سیاست‌های فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در اتخاذ راهبردهای مناسب در راستای کاهش آسیب‌های اجتماعی در جامعه انجام گرفت.

روش‌شناسی پژوهش: روش تحقیق کمی است و گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه انجام شده است. بدین منظور، پرسشنامه‌هایی طراحی شد و در سه منطقه حاد و بحرانی استان‌های تهران، هرمزگان و سمنان (بهارستان، بشاگرد و میامی) توزیع شدند و با استفاده از تکنیک تحلیل سلسله مراتبی (AHP) مورد تجزیه و تحلیل و اولویت‌بندی قرار گرفتند.

یافته‌ها: با توجه به ترسیم درخت تصمیم و شناسایی معیارها و گزینه‌های رقیب و با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی، یافته‌ها نشان می‌دهند که ساختار درخت سلسله مراتب تصمیم شامل ۲۰ راهبرد سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی است که با مقایسه دو به دو گزینه‌ها نسبت به معیارها، ۳ دسته راهبرد بهینه تعیین می‌شود.

نتیجه‌گیری: نتایج این تحقیق در خصوص سیاست‌های فرهنگی جهت کاهش آسیب‌های اجتماعی در قالب راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی، راهبردهای مبتنی بر فرهنگ‌سازی و راهبردهای مبتنی بر پاسخ به نیاز مخاطب قرار می‌گیرند که هر دسته شامل مؤلفه‌های متعددی هستند.

کلیدواژه‌ها: سیاست فرهنگی، سیاست‌گذاری فرهنگی، مسئله فرهنگی، آسیب اجتماعی، مدل تحلیل سلسله مراتبی.

Email: Mashregh.institute@yahoo.com

۱- دانشجوی دکتری، گروه علوم سیاسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

Email: ghorbani@khu.ac.ir

۲- استاد، گروه روابط بین‌الملل، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: simbar@guilan.ac.ir

۲- استاد، گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۱۲

مقدمه

مفهوم حکمرانی خوب به جهت جدید بودن آن با تعبیر و تفسیرهای متفاوتی مواجه بوده است برخی افراد یا نهادها آن را با ویژگی‌هایش تعریف می‌کنند و برخی دیگر آن را با عناصرش معرفی می‌نمایند. حکمرانی را همان اعمال قدرت سیاسی، اقتصادی و اداری برای مدیریت کشور در کلیه سطوح می‌دانند. پدیده حکمرانی را می‌توان با تمرکز بر بازیگران رسمی و غیررسمی که در فرایند تصمیم‌گیری و اجرای آن دخالت دارند و نیز ساختارهای رسمی و غیررسمی که برای اتخاذ و اجرای این تصمیمات به‌وجود آمده‌اند، مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار داد (شریف‌زاده و قلی‌پور، ۲۰۰۳: ۹۷). افراد، گروه‌ها و نهادهای ملی و بین‌المللی هر یک شاخص‌ها و ویژگی‌هایی برای حکمرانی خوب معرفی نموده‌اند. هاتر و شاه، شاخص‌هایی مانند مشارکت شهروندان، دولت محوری، توسعه اجتماعی و مدیریت اقتصادی را برای حکمرانی خوب معرفی نموده‌اند و معتقدند که به هر میزان در دستیابی به ویژگی‌های معرفی شده موفقیت حاصل شود، به حکمرانی خوب نزدیک می‌شود (همان: ۱۰۰-۹۹).

تحقق اهداف و برنامه‌های فرهنگی هر کشوری، مستلزم داشتن دستگاه‌ها و نهادهای اجرایی کارآمد است، بدون سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی کارآمد و اثربخش، تحقق هیچ برنامه‌ای، حتی اگر در مطلوب ترین شکل آن تدوین شده باشد، میسر نخواهد شد. برخی مطالعاتی که تاکنون درخصوص سازمان‌های فرهنگی ایران صورت گرفته‌اند، این سازمان‌ها را مثلاً با معیار اهداف و وظایف مدون در قانون تشکیل هر دستگاه و عملکرد آنها در مدت فعالیتشان، تقسیم‌بندی کرده‌اند.

۱- سازمان‌ها و نهادهای سیاست‌گذار؛ (شورای عالی انقلاب فرهنگی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی).

۲- سازمان‌ها و نهادهای مجری؛ (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ...)

۳- سازمان‌ها و نهادهای ناظر (شورای عالی انقلاب فرهنگی). (صالحی امیری و عظیمی دولت آبادی،

۲۰۱۲: ۲۲۵ - ۲۲۳).

یکی از موضوعاتی که در حوزه سیاست‌گذاری عمومی کمتر به آن پرداخته شده، بررسی آسیب‌های اجتماعی در یک دوره تاریخی است. فهم آن آسیب‌ها در آن دوره، ما را به این رهنمون می‌کند که کمیت و کیفیت آن آسیب‌ها چه بوده است؟ و چه سیاست‌گذاری در مقابل کاهش و کنترل آن صورت گرفته است؟ برون داد یک سیاست، همان عملکردی که سیاست‌گذاران از اجرای آن انتظار دارند و نتیجه نهایی از اجرای سیاست که برای جامعه هدف، حاصل می‌شود و آثار کوتاه مدت اجرای سیاست و آثار بلند مدت اجرای خط مشی مشخص می‌شود. پاسخ به این پرسش‌ها می‌تواند تحلیل جامعی از اثرات سیاست‌گذاری‌های گذشته برای آینده، ارائه دهد و به نظر می‌رسد به تغییر برخی سیاست‌گذاری‌ها کمک کند.

قلمرو موضوعی تحقیق، مباحث مربوط به سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی در دولت دوازدهم می‌باشد. دوره زمانی انجام تحقیق نیز فوریه ۲۰۲۳ تا ژوئن ۲۰۲۳ می‌باشد.

پرخاشگری و جنایت، خودکشی، اعتیاد و قاچاق مواد مخدر، روسپیگری و ... نمونه‌هایی از آسیب‌های اجتماعی جامعه‌اند که کم و کیف آن‌ها برحسب زمان و مکان (یعنی حال نسبت به گذشته و در شهرها

نسبت به روستاها) تغییر می‌کنند (عیوضی، ۲۰۲۲: ۸۵۹-۸۹۲).

با توجه به تأثیر شگرف سیاستگذاری فرهنگی در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در جوامع امروز (استوار، ۲۰۲۱: ۳۹-۴۸)، هدف سیاستگذاری فرهنگی این است که به صورت آگاهانه و با برنامه ریزی صحیح، روش‌های توسعه فرهنگی- اجتماعی جامعه را بررسی کرده و آثار منفی آن را به حداقل رساند (اسدی و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۱۲-۸۵). با توجه به سیکل سیاستگذاری فرهنگی (مطابق با مدل جونز) که شامل شناخت مشکل، ارائه راه حل، تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی می‌باشد (داوسون و همکاران، ۲۰۲۲: ۲۳-۳۵)، صرف سیاستگذاری فرهنگی کافی نیست چراکه برای تعیین کارایی یا عدم کارایی سیاستگذاری‌ها، بایستی سیاست‌ها مورد ارزیابی و آسیب‌شناسی قرار گیرند تا در صورت عدم کارایی، سیاست‌ها تغییر کنند و در صورت کارایی، سیاست‌ها تداوم یابند. در کشور ایران سیاستگذاری‌های فرهنگی در چارچوب قانون اساسی و قوانین دیگری شکل گرفته است اما در عرصه عمل و ارزیابی، با عدم کارایی بسیاری از این سیاست‌های فرهنگی بخصوص در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی مواجه هستیم. پژوهش‌های موجود در این خصوص تاکنون به تبیین سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی نپرداخته و مدل مؤثری در این حوزه وجود ندارد. همچنین، علیرغم اهمیت نقش سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه آسیب‌های اجتماعی، پژوهش‌ها و مطالعات تاکنون به اولویت‌بندی راهبردهای کاهش آسیب‌های اجتماعی در کشور نیز نپرداخته‌اند. بنابراین در این تحقیق بر آن خواهیم بود تا با تبیین راهبردهای سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی، به اولویت‌بندی این راهبردها پرداخته شود.

با توجه به اینکه در کشورهای در حال توسعه همچون ایران معضلاتی همچون نرخ بیکاری بالا، محدودیت منابع ارزی، اقتصاد تک‌محصولی، سطح پایین درآمد سرانه و نرخ‌های نازل رشد اقتصادی به‌وضوح دیده می‌شود (اکبری دهباغی و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۵۱-۱۸۰)، از این رو برای اطلاع از مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی برآمده از چنین مشکلاتی، لازم است یک اولویت‌بندی مناسب از آن‌ها انجام شود تا برای اولویت‌بندی و از بین بردن آن‌ها اقدام شود. یکی از مشکلات موجود در سیاست‌های فرهنگی جهت کاهش آسیب‌های اجتماعی این است که تاکنون اولویت‌بندی مناسبی از این سیاست‌ها در نقاط بحرانی کشور انجام نشده است. به عبارت دیگر، بررسی پر اهمیت‌ترین و کم اهمیت‌ترین سیاست‌های فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی و نقش‌های دولت در این نظام در عصر اطلاعات، الزاماتی را ایجاد می‌کند که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. با وجودی که تحقیقات فراوانی در زمینه آسیب‌های اجتماعی تمرکز خود را بر روی هنجارها و قوانین اجتماعی (سیسگالی^۱ و همکاران، ۲۰۲۰: ۴۰۷-۴۲۲)، کنترل انحرافات اجتماعی (موگلتون^۲ و همکاران، ۲۰۲۱: ۳۱۹-۳۲۶)، جنبه‌های سیاسی آسیب‌های اجتماعی (شلهیز^۳، ۲۰۲۲: ۲۳-

1. Dawson et al.
2. Cislighi et al.
3. Muggleton et al.
4. Schelhase

۵۸)، جنبه‌های اقتصادی آسیب‌های اجتماعی (بوشل^۱، ۲۰۲۳: ۱۴۵-۱۶۰)، و ... قرار داده اند. تحقیق حاضر با روشی کمی به بررسی مفاهیم ذکر شده می‌پردازد و نتیجه را با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی در قالب یک مدل ارائه خواهد داد. بر این اساس سؤال اصلی تحقیق حاضر بدین شرح است: «تبیین و اولویت‌بندی سیاست‌های فرهنگی در حوزه آسیب‌های اجتماعی چگونه است».

چارچوب مفهومی

فرهنگ

فرهنگ عبارت است از مجموعه‌ای از آداب و رسوم، اخلاقیات، اعتقادات و ارزش‌هایی که از طریق جامعه پذیری از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. ارزش‌ها، مفاهیم تعمیم یافته‌ای از اهداف مشروع و آرزومندی هستند که رفتار آدمی را در جهت خاصی هدایت می‌کنند. ارزش‌ها از طریق هنجارها در قالب مقررات و قوانین در می‌آیند و مقررات رفتاری را در هر موقعیتی تعیین می‌کنند. بسیاری از رفتارهایی که در نظر عموم مردم شدیداً محکوم و نهی شده است، به مقیاس وسیعی در مکان‌های خصوصی و خلوت رواج دارد. فرهنگ آرمانی است که الگوهای رفتاری آشکار و رسماً تأیید شده را در بر می‌گیرد، در حالی که فرهنگ موجود (واقعی) آن چیزی است که عملاً بر جامعه حاکم است. هر فرهنگ به شیوه نظام یافته‌ای سازمان می‌یابد تا امکان روابط متقابل مؤثر را برای افراد و گروه‌ها فراهم کند (ساداتی، ۲۰۲۲: ۱۳۱-۱۶۱). دو بُعد توصیف فرهنگ در جدول زیر نمایش داده شده است.

جدول ۱: دو بُعد توصیف فرهنگ (ساداتی، ۲۰۲۲: ۱۳۱-۱۶۱)

ردیف	بُعد ۱	بُعد ۲
۱	عمل	وضعیت
۲	عام‌گرایی	خاص‌گرایی
۳	تمایز انسان و غیرانسان	تمایز میان انسان‌ها
۴	مطلق‌گرایی	نسبی‌گرایی
۵	عامل اتحاد	عامل افتراق
۶	عامل اجتماعی شدن	عامل آزادیبخشی
۷	هژمونی	ضدهژمونی

سیاست‌گذاری فرهنگی و سیاست فرهنگی

سیاست‌گذاری فرهنگی، مطابق معنای دقیقی که این اصطلاح در زبان فارسی می‌دهد، به معنی نگرشی فرهنگی به سیاست‌گذاری عمومی است. مطابق یک تعریف «سیاست فرهنگی» شامل همه اقدام‌هایی است

که از سوی دولت، نهادهای خصوصی و اتحادیه‌های اجتماعی برای سمت‌دهی توسعه نمادین، برآوردن نیازهای فرهنگی مردم و دستیابی به توافقی درباره شکلی از نظم یا دگرگونی اجتماعی، انجام می‌شود. به عبارت ساده تر، سیاست فرهنگی شامل اصول مکتوب و غیرمکتوبی است که از سوی برنامه ریزان برای ایجاد تغییر در وضع موجود و دستیابی به اهداف مطلوب در حوزه‌های مختلف فرهنگی تدوین می‌شود و توسط مدیران به اجرا در می‌آید (رحمتی زنجان طلب و همکاران، ۲۰۲۲: ۱۱۷-۱۴۴).

آسیب‌های اجتماعی

آسیب، سازه یا فعلی است که در کارکرد و توانایی یک پدیده ضعف و خدشه ایجاد می‌کند؛ میزان نفوذ را کاهش می‌دهد و حیات، بقا و کارکرد ساختار آن را در چالش قرار می‌دهد؛ به گونه‌ای که امکان ادامه حیات آن با مشکل روبه‌رو می‌شود (اکبری و همکاران، ۲۰۱۹: ۳). در واقع آسیب‌شناسی اجتماعی مطالعه و ریشه‌یابی بی‌نظمی‌ها، ناهنجاری‌ها و آسیب‌هایی نظیر بیکاری، اعتیاد، فقر، خودکشی، طلاق و ...، همراه با علل و شیوه پیشگیری و درمان آن‌ها و نیز مطالعه شرایط نابسامانی‌های اجتماعی است. به عبارت دیگر مطالعه خاستگاه اختلال‌ها، بی‌نظمی‌ها و نابسامانی‌های اجتماعی، آسیب‌شناسی اجتماعی است؛ زیرا اگر در جامعه‌ای هنجارها مراعات نشود، کجروی پدید می‌آید و رفتارها آسیب می‌بیند (رحیمی و همکاران، ۲۰۲۰: ۲۶۱-۲۷۰). آسیب‌های اجتماعی پدیده‌هایی واقعی، متغیر، قانون‌مند و قابل کنترل و پیشگیری‌اند. کنترل پذیری آسیب‌های اجتماعی شناخت علمی آن‌ها را در هر جامعه‌ای برای پاسخ به پرسش‌های نظری و عملی و کاربردی از ایده‌ها و یافته‌های علمی تولید شده در برنامه‌ریزی‌های کوتاه و بلندمدت برای مقابله صحیح با آسیب‌های اجتماعی، درمان یا پیشگیری از گسترش و پیدایش آن‌ها را ضروری و پر اهمیت می‌سازد. انواع آسیب‌های اجتماعی در جدول ۱ نمایش داده شده است.

جدول ۱: برخی از آسیب‌های اجتماعی مهم در دولت دوازدهم

ردیف	آسیب اجتماعی	منبع
۱	اعتیاد	آقداغی، ۱۳۹۸
۲	مهاجرت	احمدی شادمهری و همکاران، ۱۳۹۸
۳	روسپیگری و انحرافات جنسی	متولیان و همکاران، ۱۳۹۹
۴	طلاق	آرام و همکاران، ۱۴۰۱

پیشینه تحقیق

کسی و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه خود استدلال می‌کنند که یکی آسیب‌های اجتماعی آثار فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در جوامع امروزی، ایجاد بحران هویت ملی و دینی است. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهند که فضای مجازی نوعی از بحران هویت را در میان طیف گسترده‌ای از جوانان به وجود آورده و

این بحران هویت در زمینه‌های فردی، ناهمگونی‌های هویتی را سبب شده است (حکمت‌نیا و همکاران، ۲۰۲۱: ۲۹-۵۰). ظفری (۲۰۲۲) در پژوهش خود استدلال می‌کند که یکی از وظایف دولت‌ها اتخاذ سیاست‌های مناسب برای ارتقاء شاخص‌های سلامت اجتماعی و کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی است. نتایج نشان دادند که اولویت‌دارترین راهکارها در این زمینه شامل رصد مستمر آسیب‌های اجتماعی، توجه به رویکردهای اجتماع‌محور، توجه ویژه به مسائل اقتصادی، توجه به راهکارهای قضازدایی، گسترش روحیه نشاط و امید، همکاری بین‌بخشی، توجه به ارزش‌ها، آینده‌پژوهی، توجه به نقاط آسیب‌خیز اجتماعی، حذف ساختارهای موازی و ناکارآمد، سنجش سلامت اجتماعی، تهیه پیوست‌های اجتماعی و فرهنگی هستند. سلیمانی و همکاران (۲۰۲۲) ارتباط بین سیاست‌گذاری فرهنگی و هویت‌سازی ملی را مورد بررسی قرار داده‌اند. مطابق یافته‌های این پژوهش سیاست‌گذاری فرهنگی از طریق مؤلفه‌های کیفیت زندگی، حقوق اجتماعی، نظم و استواری اجتماعی، تحقق برابری و عدالت و آزادی، ایجاد دولت فراگیر، تحقق حکمروایی خوب، ارتقای سرمایه اجتماعی، حذف نابرابری‌های ساختاری، همبستگی اجتماعی و خلق ارزش‌ها و هویت جمعی می‌تواند به هویت‌سازی ملی منجر شود. نیاززاده و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه خود استدلال می‌کنند که سیاست‌گذاری فرهنگی با معیارهایی نظیر عدالت اجتماعی، مشارکت شهروندی و همبستگی اجتماعی، افزایش کارآمدی نهادهای اجتماعی، ارتقاء فرهنگ شهروندی و کارآمدی سیاست‌ها و برنامه‌های سیاست‌گذاری در حوزه کلان شهری و بهینه‌سازی مناسبات مدنی قوام می‌یابد. مارسینگلیا^۱ و همکاران در پژوهش خود استدلال می‌کنند که بررسی سیاست‌های فرهنگی موجود با رویکرد علمی و پرهیز از برخورد سلیقه‌ای و متناسب با ماهیت آسیب‌های اجتماعی می‌تواند مسیر را برای تدوین برنامه‌های اجرایی مناسب و متناسب با شرایط فراهم کند که غفلت از آن می‌تواند امنیت کشورها را به مخاطره اندازد. مک فیلیپس^۲ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود استدلال می‌کنند که آسیب‌های اجتماعی، خواسته یا ناخواسته تأمین نظم و امنیت را با چالش جدی مواجه ساخته و با توجه به این‌که بخش مهمی از آسیب‌های اجتماعی در دایره مفهوم کجروی فرهنگی می‌گنجد، نگاه به این حوزه از مسائل اجتماعی برای نظام کنترل اجتماعی رسمی اهمیت بسیار دارد. برومز^۳ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود استدلال می‌کنند که با توجه به زیربنایی بودن فرهنگ و تأثیر آن به‌عنوان خاستگاه دیدگاه‌ها و رفتارهای افراد بر کلیه نظام‌های جامعه و بروز برخی رفتارهای متعارض یا متناسب با فرهنگ رسمی و ملی، مفروض پژوهشگران این است که این موضوعات ریشه در ارزش‌های فرهنگی جامعه دارد.

روش شناسی پژوهش

این تحقیق از نوع پژوهش کاربردی و از نوع استقرایی می‌باشد. راهبرد این پژوهش از نوع کمی است و

-
1. Marsiglia et al.
 2. McPhillips et al.
 3. Broms et al.

گردآوری داده‌های کمی از طریق پرسشنامه انجام گردید. چون این پژوهش به نقش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت دوازدهم می‌پردازد، از نوع میدانی است. همچنین، تجزیه و تحلیل داده‌ها در این تحقیق با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی^۱ انجام شده است. بر اساس اطلاعات قبلی که از شهرستان‌های بشاگرد، بهارستان، و میامی (به‌عنوان جامعه آماری) وجود دارد و همچنین با توجه به اهداف تحقیق، روش نمونه‌گیری تصادفی ساده جهت انتخاب نمونه‌های آماری استفاده گردید و در نهایت از طریق «تعمیم^۲»، این اطلاعات به جامعه اصلی نسبت داده شد. حجم نمونه در این تحقیق با استفاده از فرمول نمونه‌گیری جامعه محدود که به صورت رابطه (۱) محاسبه می‌شود به دست آمد (آذر و همکاران، ۲۰۲۲: ۱۰۹-۱۱۱).

$$n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 pq}{\varepsilon^2(N-1) + Z_{\alpha/2}^2 pq} \quad \text{رابطه (۱)}$$

نمادهای به کار رفته در این رابطه (فرمول) عبارتند از:

N : حجم جامعه که در این تحقیق در سال ۱۴۰۱، جمعیت شهرستان‌های بشاگرد حدود ۳۵,۰۰۰ نفر، بهارستان حدود ۵۵۰,۰۰۰ نفر و میامی حدود ۳۹,۰۰۰ نفر بود.

n : حجم نمونه؛

$Z_{\alpha/2}$: میزان برآورد با در نظر گرفتن ضریب اطمینان ۹۵٪ این مقدار برابر با ۱/۹۶ می‌باشد؛

e : (دقت برآورد) تفاضل نسبت واقعی صفت در جامعه با میزان تخمین محقق برای وجود آن صفت در جامعه است که در تحقیق حاضر با توجه به تحقیقات پیشین، ۰,۰۴ در نظر گرفته شد؛

q : نسبت عدم موفقیت در بین افراد نمونه است که عدد ۵۰٪ در نظر گرفته شده است، $q=1-p$ ؛

p : نسبت موفقیت بر اساس برآورد حداکثر احتیاطی، ۵۰٪ در نظر گرفته می‌شود.

حجم نمونه مورد بررسی برای شهرستان بشاگرد حداقل ۳۸۰ نفر به دست آمد که پرسشنامه‌ها میان ۴۰۰ نفر توزیع شد.

$$n = \frac{35000 * (1.96)^2 * 0.5 * 0.5}{0.04^2 * (34999) + (1.96)^2 * 0.50 * 0.50} = 380$$

حجم نمونه مورد بررسی برای شهرستان بهارستان حداقل ۳۸۳ نفر به دست آمد که پرسشنامه‌ها میان

۴۰۰ نفر توزیع شد.

$$n = \frac{550000 * (1.96)^2 * 0.5 * 0.5}{0.04^2 * (549999) + (1.96)^2 * 0.50 * 0.50} = 383$$

حجم نمونه مورد بررسی برای شهرستان میامی حداقل ۳۸۰ نفر به دست آمد که پرسشنامه‌ها میان ۴۰۰

نفر توزیع شد.

1. AHP

2. Generalization

$$n = \frac{39000 * (1.96)^2 * 0.5 * 0.5}{0.04^2 * (38999) + (1.96)^2 * 0.50 * 0.50} = 380$$

چهار آزمون اصلی برای بررسی کیفیت طرح تحقیق شامل قابل تأیید بودن، قابل قبول یا باور بودن، قابل انتقال بودن و قابل اعتماد بودن مورد بررسی قرار گرفتند (رونکاینن^۱ و همکاران، ۲۰۲۱: ۱۳-۲۸).

اثرگذاری و اثرپذیری متغیرها بر اساس روش تحلیل سلسله مراتبی

اولین گام در فرایند تحلیل سلسله مراتبی، ترسیم درخت تصمیم می‌باشد که از سه سطح تشکیل شده است. سلسله مراتب تصمیم، درختی است که با توجه به مسأله تحت بررسی دارای سطوح^۲ متعدد است. سطح اول هر درخت بیان کننده هدف^۳، سطوح میانی آن مختص فاکتورهای مؤثر در تصمیم و سطح آخر هر درخت نیز بیان کننده گزینه‌هایی است که مورد مقایسه قرار می‌گیرند. در سطح سوم با توجه به پژوهش کیفی انجام شده، راهبردهای سیاستگذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی شناسایی شدند. در نهایت با توزیع پرسشنامه‌ای در بین ۱۰ نفر از خبرگان، مهم‌ترین راهبردهای بهینه سیاستگذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی (بیست راهبرد) در سه دسته شامل راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی^۴، راهبردهای مبتنی بر فرهنگ سازی^۵، و راهبردهای مبتنی بر پاسخ به نیاز مخاطب^۶ انتخاب شدند.

یافته‌های پژوهش

فرآیند تحلیل

با توجه به ترسیم درخت تصمیم و شناسایی معیارها و گزینه‌های رقیب و با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی، گزینه‌ها ارزیابی شدند. گزینه‌های رقیب در سطح سه به واسطه هر یک از معیارها در سطح دو، مورد مقایسه دو به دو قرار گرفتند. مقایسه دو به دو با استفاده از مقیاسی که از ترجیح یکسان تا بی‌اندازه مرجح و با انتخاب اعداد یک نهم تا نه طراحی شده است، انجام گرفتند. هنگام مقایسه دو به دو در آغاز، معادل اهمیت دو به دو به طریق اولویت‌ای مشخص و سپس مقدار عددی متناظر با آن در جدول مقایسه آورده شد. مقایسه زوجی با استفاده از نظر خبرگان انجام گرفت و برای بررسی ترکیب جدول‌های مقایسه‌ای تکمیل شده توسط خبرگان، از میانگین هندسی استفاده شد. این روش به محقق کمک کرده است که علاوه بر در نظر گرفتن قضاوت هر عضو به قضاوت گروه درباره هر مقایسه زوجی نیز برسد. به عنوان مثال، در خصوص راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی، جدول ۲، ماتریس نرمالیزه شده داده‌های زوجی

1. Ronkainen et al.
2. Levels
3. Goal
4. Social Harms (SH)
5. Culturalization (CL)
6. Audience Needs (AN)

این راهبردها را نشان می‌دهد که روش محاسبه آن‌ها بدین صورت است که هر یک از داده‌های ستون‌های مقایسات زوجی را بر جمع هریک از ستون‌ها تقسیم نموده‌ایم و سپس با محاسبه میانگین سطرها اولویت‌های مربوط به راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی به شرح جدول زیر حاصل شده است.

جدول ۲: ماتریس نرمال شده و مقادیر اولویت نسبت به راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی

اولویت‌ها	جمع	استفاده از موسیقی نواحی، تئاتر، سینما، و هنر	ایجاد یک قوه جدید به نام «قوه فرهنگی»	استفاده از ظرفیت مساجد، بقعه‌ها و روحانیت	تولید محتوا در پلتفرم‌های اجتماعی	جهت کاهش آسیب‌های اجتماعی استفاده از روش‌های کشورهای موفق	حمایت از تألیف، ترجمه و اقتباس کتاب	راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی
۰/۲۸	۱/۷۱	۰/۱۳	۰/۱۵	۰/۲۶	۰/۴۹	۰/۴۲	۰/۲۶	حمایت از تألیف، ترجمه و اقتباس کتاب
۰/۱۰	۰/۶۱	۰/۰۸	۰/۱۲	۰/۱۰	۰/۱۶	۰/۱۰	۰/۰۶	استفاده از روش‌های کشورهای موفق جهت کاهش آسیب‌های اجتماعی
۰/۲۴	۱/۴۴	۰/۳۶	۰/۴۰	۰/۲۹	۰/۱۸	۰/۱۱	۰/۰۹	تولید محتوا در پلتفرم‌های اجتماعی
۰/۰۹	۰/۵۵	۰/۱۱	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۰۶	۰/۰۹	۰/۱۰	استفاده از ظرفیت مساجد، بقعه‌ها و روحانیت
۰/۱۶	۰/۹۴	۰/۲۰	۰/۱۵	۰/۱۵	۰/۰۶	۰/۱۲	۰/۲۶	ایجاد یک قوه جدید به نام «قوه فرهنگی»
۰/۱۳	۰/۷۵	۰/۱۲	۰/۰۹	۰/۱۰	۰/۰۶	۰/۱۶	۰/۲۳	استفاده از موسیقی نواحی، تئاتر، سینما و هنر
۱/۰۰	۶/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	جمع

سپس به منظور اولویت‌بندی و میزان تأثیر هر یک از معیارها، این عوامل با یکدیگر دو به دو مقایسه شدند که این مقایسه در جدول به شرح ذیل آمده است.

جدول ۳: ماتریس مقایسه معیارهای ارزیابی نسبت به یکدیگر

راهبردهای مبتنی بر پاسخ به نیاز مخاطب ^۱	راهبردهای مبتنی بر فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی	راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی ^۳	راهبردهای مبتنی بر فرهنگ سازی ^۲
۰/۴۹	۱/۱۲	۱	۰/۴۹
۰/۴۹	۰/۲۲	۱	۰/۴۹
۱	۰/۵۱	۰/۵۱	۱
۳/۲۳	۳/۰۱	۴/۶۴	جمع

محاسبه نرخ سازگاری

نرخ سازگاری مکانیزمی است که سازگاری مقایسه‌ها را نشان می‌دهد و مشخص می‌کند که تا چه اندازه می‌توان به اولویت‌های حاصل از اعضای گروه و یا اولویت‌های جدول‌های ترکیبی اعتماد کرد. اگر نرخ سازگاری^۴ کمتر از ۰/۱۰ باشد می‌توان سازگاری مقایسه‌ها را پذیرفت لذا برای محاسبه نرخ سازگاری در تحقیق حاضر، مراحل زیر انجام شود:

- ✓ تعیین اولویت هر یک از گزینه‌ها نسبت به معیارها با استفاده از منطق نرمال سازی و میانگین موزون
- ✓ محاسبه بردار مجموع وزنی^۵
- ✓ محاسبه بردار سازگاری^۶
- ✓ محاسبه مقدار^۷
- ✓ محاسبه شاخص سازگاری^۸
- ✓ محاسبه نرخ سازگاری^۹

محاسبه نرخ سازگاری ماتریس مقایسه‌ای راهبردهای بهینه سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی به صورت جدول ۴ نشان داده شده است.

1. AN
2. CL
3. SH
4. C.R
5. WSV
6. C.V
7. λ max
8. C.I
9. C.R

جدول ۴: محاسبه نرخ سازگاری ماتریس مقایسه‌ای راهبردهای بهینه سیاستگذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی

عوامل اصلی نسبت به یکدیگر	SH	CL	AN	اولویت‌ها	WSV	اولویت‌ها	CV
SH	۱	۱/۱۲	۰/۴۹	۰/۴۲	۱/۳۰	۰/۴۲	۶/۱۰
CL	۰/۲۲	۱	۰/۴۹	۰/۲۵	۰/۷۶	۰/۲۵	۶/۰۶
AN	۰/۵۱	۰/۵۱	۱	۰/۳۳	۱/۰۱	۰/۳۳	۶/۰۷
جمع	۳/۰۱	۴/۶۴	۳/۲۳				

$$CV \Rightarrow \text{میانگین} = \lambda \max = 6.08$$

برای محاسبه شاخص سازگاری (CI) از رابطه (۲) استفاده می‌شود:

$$CI = \frac{\lambda \max - n}{n - 1} \quad \text{رابطه (۲)}$$

$$CI = \frac{\lambda_{\max} - n}{n - 1} = \frac{6.08 - 6}{2} = 0.04$$

در اینجا n بیان کننده تعداد گزینه‌های رقیب n=۶ می‌باشد.

$$CR = \frac{CI}{RI} = \frac{0.04}{0.58} = 0.0689$$

بنابراین مقایسات زوجی گروهی از سازگاری برخوردار است چون نرخ سازگاری کمتر از ۱۰٪ است.

نتایج بخش کمی

در تحقیق حاضر سه جزء راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی، راهبردهای مبتنی بر فرهنگ سازی، و راهبردهای مبتنی بر پاسخ به نیاز مخاطب را به عنوان راهبردهای بهینه سیاستگذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی مدنظر قرار داده و اولویت هر یک از آنها مشخص شد.

اولویت‌های راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی

اولویت‌های این راهبرد شامل حمایت از تألیف، ترجمه و اقتباس کتاب در حوزه سیاستگذاری فرهنگی و کاهش آسیب‌های اجتماعی، استفاده از روش‌های کشورهای موفق در جهت کمک به کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی با حفظ مبانی جمهوری اسلامی ایران، تولید محتوای مرتبط با پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و انتشار آنها به صورت انبوه در پلتفرم‌های اجتماعی، استفاده از ظرفیت مساجد، بقعه‌ها و روحانیت در کاهش آسیب‌های اجتماعی، ایجاد یک قوه جدید به نام «قوه فرهنگی» با حضور و همکاری قوه قضائیه، قوه مجریه و قوه مقننه، استفاده از موسیقی نواحی، تئاتر، سینما و هنر برای کمک به کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌باشد. اولویت‌بندی این اولویت‌ها برای سه شهرستان بشاگرد، بهارستان، میامی در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵: اولویت‌های راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی جمع سه شهرستان (بشاگرد، بهارستان و میامی)

اولویت‌های راهبردهای مبتنی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی	
۱	حمایت از تألیف، ترجمه و اقتباس کتاب در حوزه سیاستگذاری فرهنگی و کاهش آسیب‌های اجتماعی
۲	تولید محتوای مرتبط با پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و انتشار آن‌ها به صورت انبوه در پلتفرم‌های اجتماعی
۳	ایجاد یک قوه جدید به نام «قوه فرهنگی» با حضور و همکاری قوه قضائیه، قوه مجریه و قوه مقننه
۴	استفاده از موسیقی نواحی، تئاتر، سینما و هنر برای کمک به کاهش آسیب‌های اجتماعی
۵	استفاده از روش‌های کشورهای موفق در جهت کمک به کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی با حفظ مبانی جمهوری اسلامی ایران
۶	استفاده از ظرفیت مساجد، بقعه‌ها و روحانیت در کاهش آسیب‌های اجتماعی

اولویت راهبردهای مبتنی بر فرهنگ سازی

اولویت‌های این راهبرد شامل تغییر ساختار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با استفاده از تجربیات موفق دیگر کشورها، تقویت مرکز فرهنگ و هنر در حوزه مجازی، پررنگ کردن نقش تصدی‌گری دولت در حوزه فرهنگ، بهبود یافتن و به‌روز شدن قوانین سلبی و حمایتی وزارت ارشاد در حوزه‌های فرهنگ، هنر، دین و رسانه، توسعه فناوری‌های نوین فرهنگی، ارتقای منزلت و صلاحیت حرفه‌ای و مرجعیت فرهنگی اصحاب فرهنگ، هنر و رسانه می‌باشد. اولویت‌بندی این اولویت‌ها برای سه شهرستان بشاگرد، بهارستان، میامی در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶: اولویت‌های راهبردهای مبتنی بر فرهنگ سازی جمع سه شهرستان (بشاگرد، بهارستان و میامی)

راهبردهای مبتنی بر فرهنگ سازی	
توسعه فناوری‌های نوین فرهنگی	۱
تقویت مرکز فرهنگ و هنر در حوزه مجازی	۲
پر رنگ کردن نقش تصدی‌گری دولت در حوزه فرهنگ	۳
بهبود یافتن و به‌روز شدن قوانین سلبی و حمایتی وزارت ارشاد در حوزه‌های فرهنگ، هنر، دین و رسانه	۴
تغییر ساختار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با استفاده از تجربیات موفق دیگر کشورها	۵
ارتقای منزلت و صلاحیت حرفه‌ای و مرجعیت فرهنگی اصحاب فرهنگ، هنر و رسانه	۶

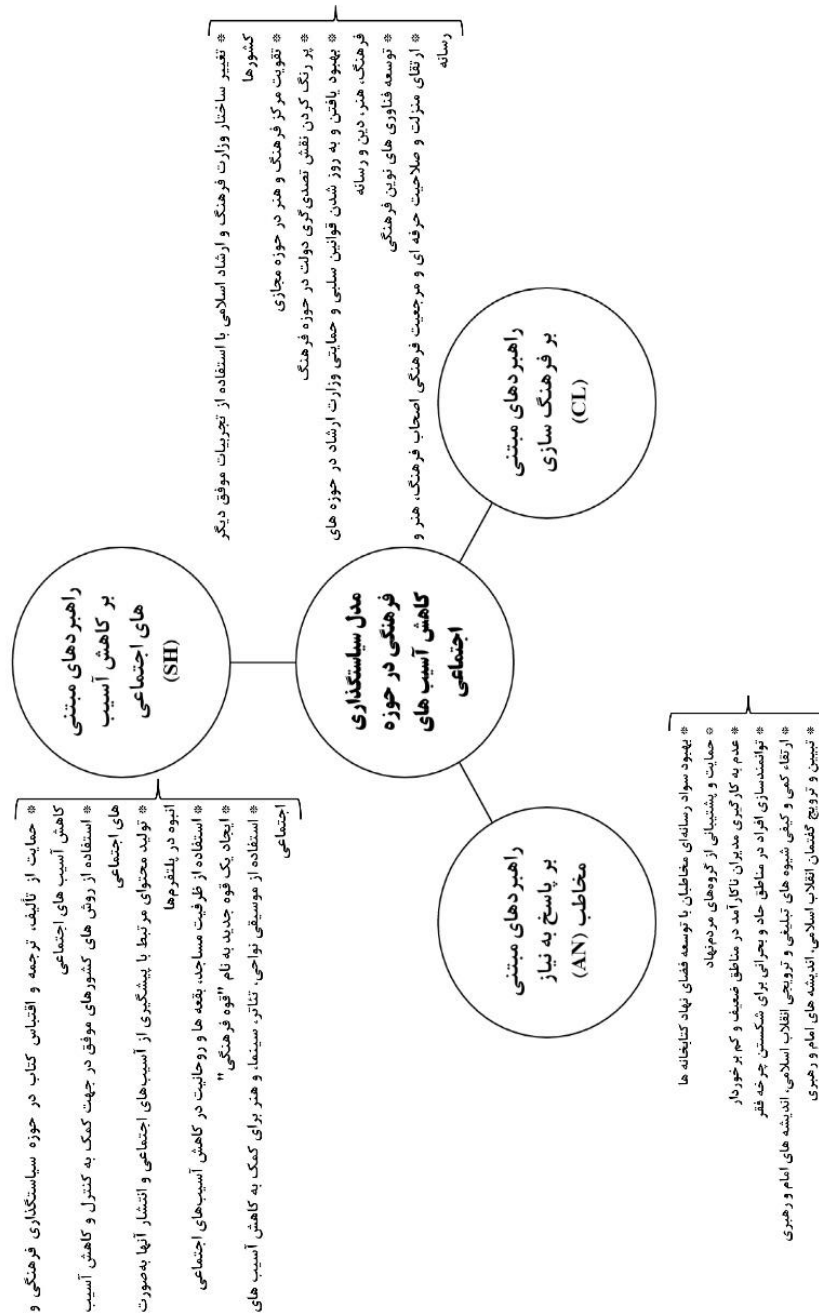
اولویت‌های راهبردهای مبتنی بر پاسخ به نیاز مخاطب

اولویت‌های این راهبرد شامل بهبود سواد رسانه‌ای مخاطبان با توسعه فضای نهاد کتابخانه‌ها، حمایت و پشتیبانی از گروه‌های مردم‌نهاد، عدم بکارگیری مدیران ناکارآمد در مناطق ضعیف و کم برخوردار، توانمندسازی افراد در مناطق حاد و بحرانی برای شکستن چرخه فقر، ارتقاء کمی و کیفی شیوه‌های تبلیغی و ترویجی انقلاب اسلامی، اندیشه‌های امام و رهبری، تبیین و ترویج گفتمان انقلاب اسلامی، اندیشه‌های امام و رهبری می‌باشد. اولویت‌بندی این اولویت‌ها برای سه شهرستان بشاگرد، بهارستان، میامی در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷: راهبردهای مبتنی بر پاسخ به نیاز مخاطب جمع سه شهرستان (بشاگرد، بهارستان و میامی)

راهبردهای مبتنی بر پاسخ به نیاز مخاطب	
عدم بکارگیری مدیران ناکارآمد در مناطق ضعیف و کم برخوردار	۱
توانمندسازی افراد در مناطق حاد و بحرانی برای شکستن چرخه فقر	۲
بهبود سواد رسانه‌ای مخاطبان با توسعه فضای نهاد کتابخانه‌ها	۳
حمایت و پشتیبانی از گروه‌های مردم‌نهاد	۴
ارتقاء کمی و کیفی شیوه‌های تبلیغی و ترویجی انقلاب اسلامی، اندیشه‌های امام و رهبری	۵
تبیین و ترویج گفتمان انقلاب اسلامی، اندیشه‌های امام و رهبری	۶

بر این اساس، مدل اولویت‌های سیاست‌های فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی در شکل ۱ نمایش داده شده است.

شکل ۱: مدل اولویت های سیاست های فرهنگی در حوزه کاهش آسیب های اجتماعی

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

با توجه به این‌که هدف اصلی این پژوهش تبیین و اولویت‌بندی سیاست‌های فرهنگی در حوزه آسیب‌های اجتماعی می‌باشد، این سؤال مطرح می‌شود که سیاست‌های فرهنگی چه مواردی هستند و چگونه بر کاهش آسیب‌های اجتماعی در مورد مطالعاتی تأثیر خواهند گذاشت؟ نتایج پژوهش انجام شده نشان داد که ابعاد سیاست‌های فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی را می‌توان در هجده مقوله اصلی حمایت از تألیف، ترجمه و اقتباس کتاب در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی و کاهش آسیب‌های اجتماعی، استفاده از روش‌های کشورهای موفق در جهت کمک به کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی با حفظ مبانی جمهوری اسلامی ایران، تولید محتوای مرتبط با پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و انتشار آن‌ها به صورت انبوه در پلتفرم‌های اجتماعی، استفاده از ظرفیت مساجد، بقعه‌ها و روحانیت در کاهش آسیب‌های اجتماعی، ایجاد یک قوه جدید به نام «قوه فرهنگی» با حضور و همکاری قوه قضائیه، قوه مجریه و قوه مقننه، استفاده از موسیقی نواحی، تئاتر، سینما و هنر برای کمک به کاهش آسیب‌های اجتماعی، تغییر ساختار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با استفاده از تجربیات موفق دیگر کشورها، تقویت مرکز فرهنگ و هنر در حوزه مجازی، پر رنگ کردن نقش تصدی‌گری دولت در حوزه فرهنگ، بهبود یافتن و به‌روز شدن قوانین سلبی و حمایتی وزارت ارشاد در حوزه‌های فرهنگ، هنر، دین و رسانه، توسعه فناوری‌های نوین فرهنگی، ارتقای منزلت و صلاحیت حرفه‌ای و مرجعیت فرهنگی اصحاب فرهنگ، هنر و رسانه، بهبود سواد رسانه‌ای مخاطبان با توسعه فضای نهاد کتابخانه‌ها، حمایت و پشتیبانی از گروه‌های مردم‌نهاد، عدم بکارگیری مدیران ناکارآمد در مناطق ضعیف و کم برخوردار، توانمندسازی افراد در مناطق حاد و بحرانی برای شکستن چرخه فقر، ارتقاء کمی و کیفی شیوه‌های تبلیغی و ترویجی انقلاب اسلامی، اندیشه‌های امام و رهبری و تبیین و ترویج گفتمان انقلاب اسلامی، اندیشه‌های امام و رهبری طبقه‌بندی کرد.

رهبر جمهوری اسلامی ایران (۲۰۱۹) در پاسخ به سؤال یکی از دانشجویان مبنی بر این‌که اشکالات امروز در جامعه به ساختار برمی‌گردد یا کارگزاران؟ ایشان با این مقدمه که ساختارها در طول زمان تکمیل و نواقصشان برطرف می‌شود و مشکل از کارگزاران است که این کوتاهی، سلیق گوناگون، کمبودها و اشتباه در حرکت باعث به‌وجود آمدن شکاف‌های بزرگی در متن جامعه خواهد شد. در راهبردهای مبتنی بر نیاز مخاطب و جمع سه شهرستان شماره ۱ عدم بکارگیری مدیران ناکارآمد اعلام می‌شود. به شماره‌های ۶ و ۵ که برمی‌گردیم گفتمان انقلاب و اندیشه‌های امام و رهبری هم حکایت از اجرای عدالت، رفع مزاحمت‌ها در عرصه فرهنگ، فعال شدن حلقه‌های میانی و به‌نوعی همه‌عناوین ردیف‌هاست. اما آنچه این شکاف را به‌وجود آورده کارگزاری هستند که رهبری نظام، ا.ا. و ملت درباره آن سخن گفته و مطالباتی داشته‌اند.

در بیانیه گام دوم انقلاب، رهبری از نسل جوان مؤمن و دانا و پرانگیزه که با قدرت بیشتر از نظریه‌ی نظام انقلابی دفاع کند، سخن می‌گوید و آن‌که اگر دل‌زدگی توسط مردم پیش آمده از روی گردانی مسئولان از ارزش‌های دینی بوده نه از پابندی به آن‌ها و کوشش برای تحقق آن‌ها و از جوانان خواسته شده که در آغاز فصل جدید زندگی ج.ا.ا. از جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی آغاز کنند. به اوج رساندن مشارکت

مردمی و مسابقه‌ی خدمت‌رسانی، سنگین کردن کفه‌ی عدالت در تقسیم امکانات عمومی کشور، افزایش چشم‌گیر معنویت و اخلاق در فضای عمومی جامعه، اقتدار انقلاب اسلامی و تغییر چالش‌ها، جوانان؛ محور تحقق نظام پیشرفته‌ی اسلامی، نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی؛ مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور، عدالت و مبارزه با فساد، سبک زندگی غربی و زبان‌های بی‌جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت و مقابله همه‌جانبه و هوشمندانه همگی در بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران به تاریخ ۲۰۱۸ آمده است.

یکی از نوآوری‌های تحقیق حاضر، ارائه روش‌هایی نوین برای بهبود سیاستگذاری فرهنگی در حوزه آسیب‌های اجتماعی از جمله تقویت مرکز فرهنگ و هنر در حوزه مجازی، بهبود سواد رسانه‌ای مخاطبان با توسعه فضای نهاد کتابخانه‌ها، و تولید محتوای مرتبط با پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و انتشار آن‌ها به صورت انبوه در پلتفرم‌ها است. در تحقیق حاضر، مقوله‌های تضادهای قومی و مذهبی، توسعه فعالیت‌های قرآنی، ظرفیت‌ها و قابلیت‌های فرهنگی و سرزمینی، توسعه نهاد خانواده، جایگزینی ارزش‌های انقلابی به جای ارزش‌های لیبرالی و سکولار و فقدان شناخت منظومه فکری امام و رهبری در متولیان فرهنگی مورد بررسی قرار گرفته‌اند که این مقوله‌ها تاکنون در هیچ یک از مدل‌های تبیین سیاست‌های فرهنگی در حوزه آسیب‌های اجتماعی بیان نشده است.

با توجه به مطالب بیان شده و نتایج این پژوهش، پیشنهادها و راهکارهای مبتنی بر الگوهای تبیین سیاست‌های فرهنگی در حوزه آسیب‌های اجتماعی به فعالان این حوزه ارائه می‌شود:

(۱) پیشنهاد می‌شود سه ضلع کلیدی برای عملیاتی شدن سیاستگذاری فرهنگی که عبارت از ملت، دولت و نهادهای فرهنگی است، متوازن، همخوان، همسو، همیار و همکار باشند. هرگونه سیاستگذاری فرهنگی و تمدنی بدون توجه به این سه ضلع، ناکارآمد خواهد بود. در حال حاضر در کشور به دلایل عدیده‌ای نهاد فرهنگ در کشور دچار کژکارکردی شده است که ضرورت بازسازی این حوزه بسیار جدی خواهد بود.

(۲) پیشنهاد می‌شود از گروه‌های مردم‌نهاد حمایت و پشتیبانی شود. در حال حاضر بسیاری از سمن‌ها (سازمان‌های مردم‌نهاد) در حوزه فرهنگ اقدامات موازی انجام می‌دهند یا علاقمند هستند که جایگزین نهادهای کمک‌رسان دولتی شوند. پیشنهاد می‌شود که این فرآیند اصلاح شود چرا که گروه‌های مردم‌نهاد باید به‌عنوان یک مکانیزم هماهنگ‌کننده بین دولت و جامعه بحران‌زده عمل کنند که این کار با پشتیبانی مادی و معنوی دولت از این گروه‌ها حاصل خواهد شد.

(۳) پیشنهاد می‌شود از ظرفیت مساجد، بقعه‌ها و روحانیت در کاهش آسیب‌های اجتماعی استفاده شود. به‌عنوان مثال دولت و وزارتخانه‌های متبوع می‌توانند با کمک برخی نهادها از جمله بهزیستی، مراکز مشاوره برای ازدواج و طلاق را در مساجد مستقر کنند تا مردم بتوانند به کمک دولت در مساجد و البته حضور روحانیون و استفاده از ظرفیت حوزه‌های علمیه، مشکلاتشان را حل کنند.

(۴) پیشنهاد می‌شود قوانین سلبی و حمایتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در حوزه‌های فرهنگ، هنر، دین و رسانه بهبود یابند و به‌روز شوند چراکه بسیاری از این قوانین با شرایط و وضعیت ده‌ها سال پیش

کشور طراحی شده‌اند و در حال حاضر با ظهور اینترنت، رسانه‌ها و فناوری‌های دیجیتال ممکن است کارایی لازم را در سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه کاهش آسیب‌های اجتماعی نداشته باشند.

۵) یکی از مشکلات عدیده موجود در مناطق مورد بررسی که موجب ایجاد و استمرار آسیب‌های اجتماعی شده‌اند، وجود مدیران نالایق است. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود مدیران ناکارآمد در مناطق ضعیف و کم برخوردار به کارگرفته نشوند یا جایگزین شوند. در این راستا باید یک پیمایش استاندارد از مدیران فعال در این مناطق انجام شود، در این پیمایش عوامل کارایی، اثربخشی و بهره‌وری مدیریت مناطق لحاظ گردد، و مدیرانی که حد استاندارد لازم در این پیمایش را کسب نمی‌کنند با مدیران لایق جایگزین شوند.

۶) پیشنهاد می‌شود یک قوه جدید به نام «قوه فرهنگی» با حضور و همکاری قوه قضائیه، قوه مجریه، و قوه مقننه تشکیل شود. شرح وظایف این قوه می‌تواند انجام بررسی‌های لازم برای تخصیص بودجه حوزه فرهنگی کشور، بررسی عملکرد وزرای حوزه فرهنگ، بررسی فعالیت‌ها جهت ارتقای محصولات فرهنگی کشور، بررسی فعالیت‌های مربوط به فضای مجازی، بازرسی از نهادهای فرهنگی کشور، اتخاذ تدابیر مناسب برای دفاع از حوزه فرهنگ کشور در مواقع لزوم، بررسی اقدامات برای کاهش آسیب‌های اجتماعی و نظارت بر آن و ... باشد.

۷) پیشنهاد می‌شود افراد مستقر در مناطق حاد و بحرانی به‌صورتی توانمند شوند که بتوانند چرخه فقر را بشکنند و زندگی مناسب و درخوری داشته باشند. در این راستا می‌توان فعالیت‌های متعددی انجام داد نظیر ارائه آموزش‌های نظری و عملیاتی به افراد در حوزه‌های مختلف اقتصادی-اجتماعی-فرهنگی، حمایت و توسعه کسب و کارهای خرد از طریق حمایت‌های مالی و معنوی از این کسب و کارها و بهبود و توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ایجاد ثبات اقتصادی در محیط کسب و کار و بهبود فضای کسب و کار.

۸) پیشنهاد می‌شود نظارتی بر عملکرد شورای اجتماعی کشور در سال‌های گذشته صورت گیرد. با توجه به حمایت‌های مالی وزارت کشور از سازمان‌ها جهت اقدامات فرهنگی و اجتماعی در مناطق کم برخوردار و یا سفارش برخی محصولات و عدم توزیع آنها برای گروه هدف باید نسبت به اختیارات و اقدامات این شورا تصمیم جدی گرفته شود. همچنین در حال حاضر تمامی نهادهای اصلی و همکار در خصوص آسیب‌های اجتماعی به صورت مجزا و جزیره‌ای عمل می‌کنند، در نتیجه فعالیت‌ها در مناطق اثربخشی لازم را نداشته است.

جهت پژوهش‌های آتی، با توجه به مطالعات کسبی و همکاران (۱۴۰۱)، حکمت‌نیا و همکاران (۱۴۰۱)، ظفری (۱۴۰۱) و سلیمانی و همکاران (۱۴۰۱) و عدم استفاده از نتایج تحقیقاتشان به منظور انجام مطالعات تحلیلی-مقایسه‌ای، پیشنهاد می‌شود مدل تحقیق حاضر در سازمان‌های مرتبط با حوزه‌های تبیین سیاست‌های فرهنگی پیاده‌سازی شود. در این صورت امکان بررسی عملکرد و دقت مدل وجود خواهد داشت. با توجه به مطالعات نیاززاده و همکاران (۱۴۰۱)، براتلو و همکاران (۱۴۰۰)، مهدوی و همکاران (۱۴۰۰) و

رضانی و همکاران (۱۴۰۰) و عدم استفاده از روش‌های تحلیل سلسله مراتبی^۱، پیشنهاد می‌شود از دیگر تکنیک‌های تصمیم‌گیری چند معیاره^۲ استفاده شود و نتایج آن با تکنیک استفاده شده در این تحقیق مقایسه شود. همچنین می‌توان از مدل‌های چند هدفه^۳ که به دنبال شناسایی نتیجه بهینه از طریق جستجوی یک مرز کارآمدی در فضای راه حل با توجه به محدودیت‌های تعیین شده است و مدل‌های چند شاخصه^۴ که به اولویت‌بندی، انتخاب یا ارزیابی گزینه‌های از پیش تعیین شده می‌پردازد نیز، جهت تحقیقات آتی استفاده کرد. علاوه بر این، توصیه می‌شود از بسته‌های نرم‌افزاری دیگر نظیر اکسپرت چویس^۵ و کرایتریوم^۶ در تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شود و نتایج آن با تحقیق حاضر مقایسه گردد.

References

- Aghdaghi, Mojtaba (2019). *Capacities and Implications of Islamic Doctorines in dealing with the Social Harm of Addiction*. *Islamic Studies of Social Harms*, 4(2): 49-60. (In Persian)
- Ahmadi Shadmehri, Mohammad Taher; Ghaed, Ibrahim; Moradi, Mojgan (2019). *Factors Affecting the Inequality of Income Distribution in Iran with an emphasis on the role of Immigration and Urbanization*. *Population Studies*, 5. (In Persian)
- Akbari, Vahid. Rahmani, Ahmad. Manouchehri, Mosayeb (2019). *Investigation of Social Harms and Solutions to face them from the Perspective of the Holy Quran*, 3rd National Conference on Educational Psychology and Lifestyle, Payam Noor University, Qazvin Province, 3. (In Persian)
- Akbari Dehbaghi, S., Arman, S. A., & Ahangari, M. (2020). *The Impact of Domestic and Foreign Monetary Policy on Iran's economy: Global Modeling*. *Journal of Money and Economy*, 15(2): 151-180.
- Aram, Nima; Azizi, Ahmad (2022). *Prioritizing the Fight against Two Social Harms "Divorce" and "Celibacy" based on the doctrines of Quran and Hadith*. *Women and Family Studies*, 10(2): 157-186. (In Persian)
- Asadi, Mohammad Saber; Nasrallahi, Mohammad Sadiq (2019). *Formulating the relationship between government and culture in policy making*. *Religion and Cultural Policy*, 6(1): 112-85.
- Azar, Adel; Momeni, Mansour (2020). *Statistics and its Application in Management* 2, Tehran: Samt, 109-111. (In Persian)

-
1. AHP
 2. Multiple Criteria Decision Making (MCDM)
 3. MODM
 4. Multi-Attribute Decision-Making (MADM)
 5. Expert Choice
 6. Criterium

- Baratloo, Fatemeh; Salehi Amiri, Seyed Reza; and Gharghi Shafiei, Vahid (2021). *The Effect of Cultural Policy on Cultural-Social Abnormalities of Spectators in Sports Complexes in Tehran*. Strategic Studies of Sport and Youth, 27(14): 93-116. (In Persian)
- Briggs, D., Telford, L., Lloyd, A., Ellis, A., & Kotzé, J. (2021). *Lockdown: Social harm in the Covid-19 Era*. Springer Nature.
- Broms, L., Bentzen, M., Radmann, A., & Hedenborg, S. (2021). *Stable Cultures in Cyberspace: a Study about Equestrians' Use of Social Media as Knowledge Platforms*. In Scandinavian Sport Studies Forum (Vol. 12). Malmö universitet.
- Bushell, M. G. (2023). *No time for rest: An Exploration of Sleep and Social Harm in the North East Night-Time Economy (NTE)*. Critical Criminology, 31(1): 145-160.
- Cislighi, B., & Heise, L. (2020). *Gender Norms and Social Norms: Differences, Similarities and Why They Matter in Prevention Science*. Sociology of health & illness, 42(2): 407-422.
- Dawson, S., & Napper, V. (2020). *Determining Educator Ethical Decision-Making Factors Using the Jones Model*. Journal of the International Society for Teacher Education, 24(1): 23-35.
- Eivazi, M. R. (2022). *Developing a Model for Predicting the Social Harms (with an Emphasis on Islamic Futurology)*. Socio-Cultural Strategy, 10(4): 859-892.
- Hekmatnia, Hassan; Mirmehdi, Seyed Reza; Mokhtari Malekabadi, Reza (2022). *An Analysis of the Role of Environmental Psychology in Realizing Sustainability in Urban Spaces (Case Study: Marginal Areas of Yazd City)*. Urban Social Geography, 9(2): 1-23. (In Persian)
- Hekmatnia, Hassan; Mirnajaf, Sobhan; Salmanzadeh, Sina (2021). *The Effect of Social Harms on Livability in Urban Spaces (Case Study: Shahindej)*. Urban Planning Geography Research, 9(1): 29-50. (In Persian)
- Kasbi, Nasrin; Abdavi, Fatemeh; Badri Azarin, Yaghoub (2022). *The Effect of Virtual Social Networks on the Social Harms of Sports Users in the Era of Covid-19*. Sociology of Lifestyle, 8(19): 71-88. (In Persian)
- Khamenei, Seyyed Ali (2018). "The Statement the Second Step of the Revolution" Addressed to the Iranian Nation", accessed from: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42633>
- Mahdavi, Seyyed Mohammad Hossein, Yazdani Zazrani, Mohammad Reza; Golshani, Alireza (2021). *Pathology of Cultural Development Policy Making in the Fifth Development Plan of the Islamic Republic of Iran*. Journal of Iranian Political Sociology, 2 (4): 2653-2664. (In Persian)
- Marsiglia, F. F., Kulis, S. S., & Lechuga-Peña, S. (2021). *Diversity, oppression, and change: Culturally Grounded Social Work*. Oxford University Press, USA.
- McPhillips, K., Salter, M., Roberts-Pedersen, E., & Kezelman, C. (2020). *Understanding Trauma as a System of Psycho-Social Harm: Contributions from the Australian Royal Commission into Child Sex Abuse*. Child Abuse & Neglect, 99, 104232.
- Motevalian, Hamid; Dokoushkani, Farimah; Yahyazadeh Jolodar, Soleiman (2020). *Comparing the Level of Youth Dissatisfaction with their Relationship with their Parents and the Role of this Dissatisfaction in Predicting their Tendency towards Social Deviations (Running Away from Home, Sexual Deviation and Addiction)*. Strategic Researches of Iran's Social Issues, 9(3): 129-160. (In Persian)

- Muggleton, N., Parpart, P., Newall, P., Leake, D., Gathergood, J., & Stewart, N. (2021). *The Association between Gambling and Financial, Social and Health Outcomes in Big Financial Data*. *Nature Human Behaviour*, 5(3): 319-326.
- Niazadeh, Gelayol; Baratloo, Fatemeh; Salehi Amiri, Seyed Reza (2022). *Explaining the Influential Components in Cultural Policy Making with a Development Approach*. *Urban Management Studies*, 14(51): 16-30. (In Persian)
- Ostovar, Ebrahim (2021). *The Role of Intellectual Elites in the Cultural Policy Making of Pahlavi I*. *Scientific Quarterly of Intercultural Studies*, 16(46): 39-48. (In Persian)
- Rahimi, Ali; Rezapoursardare, Reza; Razavipour, Nasrin; Deylaminejad, Seifollah (2020). *The Concept and Characteristics of Culture from a Comprehensive Perspective*. *Law Studies*, 38(5): 261-270. (In Persian)
- Rahmati Zanjantalab, Farshad; Salehi Amiri, Ahmad; Rezaei, Ali; Zamani Moghadam, Kazem (2022). *Designing a Cultural Policy Making Process Model in Iranian Cultural Organizations*. *Cultural Management*, 16(57): 117-144. (In Persian)
- Ramezani, Mehdi; Partovi, Asghar; Eyvaz Zadeh, Hassan; Jafari, Farshid (2021). *Cultural Policy Making of the Islamic Republic of Iran: Background, Patterns and Harms (With an Emphasis on the Concept of Authority)*. *Social and Cultural Strategy*, 32(8): 69-96. (In Persian)
- Ronkainen, N. J., & Wiltshire, G. (2021). *Rethinking Validity in Qualitative Sport and Exercise Psychology Research: A Realist Perspective*. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 19(1): 13-28.
- Sadati, Mohammad (2022). *Sociology of Punishment in the Duality of Culture and Power; A Reflection on the Effects of the Interaction of Culture and Power from the Perspective of the Punishment Sociology*. *Criminal Law Research Journal*, 13(2): 131-161. (In Persian)
- Salehi Amiri, Seyed Reza; Azimi Dolatabadi, Amir (2012). *Fundamentals of Cultural Policy and Planning*, Third Edition, Strategic Research Center, 19-238. (In Persian)
- Schelhase, M. (2022). *'Houses Were Buildd Upon Money...': Homeownership, the Individualisation of Risk and Social Harm*. In *The Political Economy of Risk in Finance and the Military* (pp. 23-58). Cham: Springer International Publishing.
- Sharifzadeh, Fattah. Gholipour, Rahmatollah (2003). *Good Governance and the Role of the Government*, Management Culture, First Year, Fourth Issue, Autumn and Winter, 97-100. (In Persian)
- Soleimani, Taher; Samet, Alireza; Ghayoumi, Abbas Ali; Kavousi, Esmail; Rashidpour, Ali (2022). *Identification and Analysis of the Cultural Policy Framework to create the Transformation of the Cultural Identity of the Youth of Ilam Province*. *Strategic Studies of Culture*, 2(3): 109-134. (In Persian)
- Zafari, Mehboobeh (2022). *Pathology Analysis of Social Issues in Iran and its Solutions*. *Environmental Sciences and Geography*, 4(2): 56-77. (In Persian)